

Kuratorium Oświaty w Warszawie

Al. Jerozolimskie 32, 00-024 Warszawa

Warszawa, dn. 10.10.2019 r.

KOG.552.416.2019.ZR

**Pani
Dorota Wójcik
Prezesa Zarządu
Fundacji Wolność od Religii**
ul. Fryderyka Chopina 41/2
20-023 Lublin

dotyczy: pisma z 18 września 2019r. (data wpływu do Kuratorium Oświaty w Warszawie 23 września 2019r.) w sprawie sposobu organizacji lekcji religii,

Szanowna Pani,

uprzejmie informuję, że pismo z dnia 6 września 2019 r. skierowane było do Dyrektorów szkół, w odpowiedzi na ich liczne pytania adresowane do kuratorium oświaty. Pytania dyrektorów dotyczyły organizacji lekcji religii w kontekście wytycznych zawartych w wystosowanym do nich piśmie pani Renaty Kaznowskiej Wiceprezydenta m. st. Warszawy.

W związku z powyższym przesłana do dyrektorów szkół informacja, odwołuje się do przepisów zawartych w obowiązującym prawie oświatowym, a w szczególności powołuje się na zapisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z 1992 r. nr 36, poz. 155 ze zm.), które reguluje kwestie organizacji nauki religii i etyki w szkołach i religii w przedszkolach. Należy podkreślić, że rozporządzenie to dotyczy nauki religii wszystkich Kościołów i związków wyznaniowych nauczanych w szkołach.

Kurator oświaty stoi na stanowisku respektowania prawa w każdym aspekcie funkcjonowania szkoły, w tym przestrzegania kompetencji dyrektora szkoły, który zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm.) kieruje działalnością szkoły i sprawuje nadzór pedagogiczny. Ograniczanie kompetencji dyrektora w zakresie sposobu organizowania nauki religii/etyki jest nieuprawnione. To właśnie dyrektor szkoły znający uwarunkowania lokalowo-organizacyjne i podstawy prawne jej funkcjonowania, organizując nauczanie religii/etyki powinien wziąć pod uwagę potrzeby i oczekiwania całej społeczności szkolnej, w tym „prawa, interesy, komfort i bezpieczeństwo wszystkich uczniów” tych, uczestniczących i nieuczestniczących w lekcjach religii.

Jednocześnie dyrektor szkoły powinien wziąć pod uwagę, że uczniowie którzy zdecydowali się na wybór tych zajęć nie powinni być w żaden sposób zniechęceni dodatkowym czasem oczekiwania na lekcje czy koniecznością wyboru pomiędzy lekcjami religii i etyki, a innymi zajęciami dodatkowymi (Raport RPO Dostępność lekcji religii mniejszościowych i lekcji etyki w ramach systemu edukacji szkolnej, Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2015, nr 6 <https://www.rpo.gov.pl/>).

Ze względu na specyfikę religii i etyki jako przedmiotów, które należą do sfery wolności sumienia i wyznania, przepisy prawa nie zawierają norm o charakterze nakazowym lub restrykcyjnym.

Rozporządzenie w sprawie organizacji nauczania religii pozostawia rodzicom inicjatywę w sprawie objęcia dziecka nauką religii/etyki. Jest to zgodne z gwarancją konstytucyjną rodziców, którzy mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), a w myśl art. 53 ust. 3 konstytucji rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie z własnymi przekonaniami. Zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancji wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2017 r. poz. 1153) rodzice mają prawo wychowywać dzieci zgodnie ze swoimi przekonaniami w sprawach religii.

Religię i etykę organizuje się na życzenie rodziców, lub pełnoletnich uczniów. Życzenie to jest wyrażane w formie pisemnego oświadczenia i nie musi być ponawiane w kolejnym roku szkolnym, może jednak być zmienione (§ 1 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie religii). W momencie zadeklarowania uczestnictwa w lekcjach i etyki/religii zajęcia te stają się dla ucznia obowiązkowe i podlegają ocenianiu, a ocena wliczana jest do średniej ocen i umieszczona na świadectwie promocyjnym lub świadectwie ukończenia szkoły.

Dyrektor szkoły ma obowiązek organizacji zajęć religii/etyki w formie zależnej od liczby zainteresowanych (§ 2 i §3 ww. rozporządzenia).

Uczestniczenie bądź nieuczestniczenie w nauce religii/etyki nie może być powodem dyskryminacji przez kogokolwiek w jakiegokolwiek formie (§ 1 ust. 3 rozporządzenia).

Szkoła musi być miejscem bezpiecznym i zapewnić opiekę wszystkim uczniom, podczas ich pobytu w szkole, tym również tym, którzy nie uczestniczą w lekcjach religii/etyki (§ 3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie religii). Zajęcia religii/etyki są umieszczone w planie zajęć lekcyjnych i przepisy prawa nie zwalniają szkoły od zachowania zasad bezpieczeństwa i sprawowania opieki nad uczniami w przypadku, gdy religia/etyka jest ostatnim zajęciem edukacyjnym w danym dniu. Uczniowie mogą być zwolnieni z zajęć, za zgodą rodziców/prawnych opiekunów lub samych pełnoletnich uczniów (w sposób określony w statucie szkoły). Uczniom, którzy nie uczęszczają na lekcje religii/etyki nie odnotowuje się nieobecności w dzienniku zajęć lekcyjnych.

Bezpodstawne jest twierdzenie, że „dobrostan katechety” jest ważniejszy od „dobrostanu uczniów”. Dobro uczniów powinno być priorytetem wszystkich działań dyrektora szkoły i wszystkich nauczycieli.

Pragnę podkreślić, że nauczycieli, w tym nauczycieli religii i etyki powinny obowiązywać takie same zasady organizacji ich pracy. Żaden nauczyciel nie powinien korzystać z „przywilejów” innych niż pozostali nauczyciele. Nauczyciel religii nie przyjmuje jedynie roli wychowawcy, przyjmuje inne role w radzie pedagogicznej i wykonuje zadania, które powierzy mu dyrektor szkoły. Obowiązek równego traktowania pracowników jest jednym z ważniejszych obowiązków dyrektora szkoły, który jako pracodawca ma obowiązek równego traktowania pracowników i przeciwdziałania dyskryminacji w zatrudnieniu. Jakakolwiek dyskryminacja w zatrudnieniu, bezpośrednia lub pośrednia, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną, zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony, zatrudnienie w pełnym lub w niepełnym wymiarze czasu pracy jest niedopuszczalna (art. 11 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy – Dz. U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.). Odpowiedzialność za naruszenie

wobec pracownika zasady równego traktowania ponosi pracodawca. Szkoła jest zakładem pracy, a dyrektor przełożonym zatrudnionych w niej nauczycieli i innych pracowników i jako kierownik zakładu pracy działa w imieniu pracodawcy.

Przypominam, że szczegółowe zasady dotyczące organizacji rekolekcji są przedmiotem odrębnych ustaleń między organizującymi rekolekcje, a szkołą. W żaden sposób nie należy ograniczać w tym względzie kompetencji dyrektora szkoły. To dyrektor ustala sposób organizacji zajęć w szkole podczas rekolekcji, biorąc pod uwagę strukturę organizacyjną szkoły, lokalne uwarunkowania, zasoby kadrowe, liczbę uczniów uczestniczących i nie uczestniczących w nauce religii. Opiekę nad uczniami odbywającymi rekolekcje zapewniają nauczyciele religii. Podtrzymuję stanowisko, że dyrektor szkoły, jeśli wymagają tego względy bezpieczeństwa uczniów, ma prawo zwrócić się do pozostałych nauczycieli z prośbą o zapewnienie uczniom opieki w czasie ich przemieszczania się do miejsca odbywania rekolekcji i w drodze powrotnej do szkoły. W tym przypadku dyrektor powinien respektować prawo nauczycieli do wolności sumienia i wyznania (Pismo z dnia 5 grudnia 2016 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej Podsekretarz Stanu 1231/2016 nauczanie religii w szkołach i przedszkolach, informacja MEN na stronie men.gov.pl – organizacja rekolekcji wielkopostnych 15 marca 2019 r.).

Pragnę zwrócić uwagę, że rozwiązania prawne w obszarze nauczania religii/etyki są określone i prawie niezmiennie od 1992 roku, co wpływa na ich powszechną znajomość wśród przedstawicieli szkół oraz kościołów i związków wyznaniowych, organów prowadzących oraz rodziców i uczniów. Upowszechnianie niezgodnych z obowiązującym prawem rozwiązań dotyczących tych kwestii, może przyczynić się do powstania rzeczywistego chaosu organizacyjnego i światopoglądowego, którego skutki najbardziej dotkną uczniów i ich rodziców. Dlatego wszystkie podmioty interpretujące powyższe kwestie w sposób niezgodny z obowiązującym prawem, powinny być świadome odpowiedzialności za następstwa swoich działań.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że do Kuratorium Oświaty w Warszawie w roku szkolnym 2018/2019 nie wpływały skargi nauczycieli, dotyczące kwestii wydawania nauczycielom wbrew ich woli i światopoglądowi, poleceń służbowych dotyczących sprawowania opieki nad uczniami podczas rekolekcji. Jednostkowe sprawy kierowane przez rodziców dotyczące organizacji nauczania religii lub etyki w szkołach były na bieżąco rozwiązywane, a rodzice informowani o obowiązującym w tym zakresie prawie.

W związku z powyższym zwracam się z prośbą o bieżące przekazanie wpływających do Fundację informacji na temat niezgodnej z przepisami prawa organizacji nauczania religii/etyki z terenu województwa mazowieckiego w celu doskonalenia pracy szkół w tym zakresie.

Z poważaniem

MAZOWIECKI
WICEKURATOR OŚWIATY

Krzysztof Wiśniewski

